

τέλειος, άθάνατος, θεός, είναι τὸ τέρμα τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως καὶ σκοπὸς τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων.

65. Ἐλευσίνια Μυστήρια. Τὰ ἐπισημότερα ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Εἶχαν δύο βαθμούς, τὰ μικρὰ (ἐλάσσονα ἢ ὀλείζω), τελούμενα εἰς Ἄγρας Ἀθηνῶν κατὰ τὸν μῆνα Ἀνθεστηριῶνα, καὶ τὰ μεγάλα (μείζονα), τελούμενά στήν Ἐλευσίνα κατὰ τὸν μῆνα Βοηδρομιῶνα. Τρίτος βαθμὸς ἦταν τοῦ «Ἐπόπτου». Ἀπὸ τὴν τέλεση τῶν Μυστηρίων ἀπεκλείετο κάθε ἀμύητος (Ἐκὰς οἱ βέβηλοι) καὶ κανεὶς δὲν γνωρίζει τί ἀκριβῶς γινόταν κατὰ τὴν τελετῇ. Ὑπῆρχαν τὰ ἀδρώμενα, δεικνύμενα, λεγόμενα». Ὁ μῦθος ἀναφερόταν στὴν ἀρπαγὴ τῆς Περσεφόνης ἢ Κόρης ἀπὸ τὸν Πλούτωνα (ἐνσάρκωση τοῦ πνεύματος στὴν ὕλη), στὸν ὄδυρμό καὶ τὶς περιπέτειες τῆς θεᾶς Δήμητρας καὶ στὴν ἐπαναφορὰ τῆς Περσεφόνης ἀπὸ τὸν θεῖο σύζυγό της Ἴακχο στὴ Μητέρα της στὸν Ὀλυμπο (ἀποθέωση ἢ ἐπιστροφή στὴ Θεία Οὐσία). Ἀπὸ τὴν τελετῇ ἀναφέρεται ἡ φράση «Ἐνήστευσα, ἐπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐγγευσάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην». Ὁ Ἱεροφάντης τῶν Μυστηρίων προήρχετο πάντοτε ἀπὸ τὴν ἱερατικὴ οἰκογένεια τῶν Εὐμολπιδῶν, ἐνῶ ὁ Δαδουῆχος, ὁ Κῆρυξ καὶ ὁ Ἱερεὺς τοῦ Βωμοῦ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Κηρύκων.

66. Μυστήρια τοῦ Μίθρα ἢ Μιθραϊκά. Σημαντικώτατα Περσικὰ Μυστήρια, τὰ ὁποῖα διαδόθηκαν εὐρύτατα στὸ Ρωμαϊκὸ κράτος κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους, συναγωνισθέντα τὸν Χριστιανισμό, μὲ τάσεις ἐπικρατήσεως. Ὁ Μίθρας ἦταν ἡ προσωποποίηση τῆς δυνάμεως τοῦ Ἥλιου, θεὸς τοῦ Φωτός, θεὸς - Ἥλιος, βοηθὸς

τοῦ Ὁρομάσδη (ἀρχὴ τοῦ Καλοῦ) στὸν ἀγῶνα τοῦ ἐναντίον τοῦ Ἀρειμάν (ἀρχὴ τοῦ Κακοῦ) καὶ ἀντιπρόσωπός του στὴ Γῆ. Ζωογονεῖ κάθε ἀγαθὴ ἐκδήλωση, φυσικὴ ἢ πνευματικὴ, κριτὴς τῶν ἀνθρώπων μετὰ θάνατον. Οἱ μεμνημένοι στὰ Μιθραϊκὰ Μυστήρια ὀνομάζονταν ἀδελφοὶ καὶ εἶχαν ἑπτὰ βαθμούς: Κόραξ, κρύφιος, στρατιώτης, λέων, πέρσης, ἡλιοδρόμος, πατήρ. Ἐτέλουσαν καθημερινὲς τελετουργίες μέσα σὲ σπήλαια (Μιθραῖα), μὲ προσευχές, ψαλμωδίες, θυσίες καὶ γόρταζαν τὴ γέννηση τοῦ Μίθρα στὶς 25 Δεκεμβρίου. Ὁ Μίθρας παριστανόταν σὰν νέος πού φονεύει ταῦρο. Τὰ Μιθραϊκὰ Μυστήρια ἀπαγορεύθησαν ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος τὸ 378 καὶ οἱ Χριστιανοὶ κατέστρεψαν ἀπὸ φανατισμὸ τὰ διάφορα Μιθραῖα.

67. Ἐλεᾶται. Οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἐλεατικῆς Σχολῆς, πού τὴν ἐθεμελίωσαν ὁ Ξενοφάνης (570—475) καὶ ὁ Παρμενίδης (540—470). Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες τῶν Ἐλεατῶν, τὸ πᾶν ἀποτελεῖ ἓνα ἐνιαῖον Ὄν (Ἐν τὸ πᾶν), τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ φαινομενικὰ μεταβάλλεται, οὐσιαστικὰ παραμένει πάντοτε τὸ ἴδιον, ἀφθαρτο καὶ διαρκές, ἀντιληπτό μόνον μὲ τὸ λογικὸ καὶ ὄχι μὲ τὴν αἴσθησι.

68. Στωϊκοί. Ὅσοι ἀνήκουν στὴ φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Στοᾶς, πού τὴν ἴδρυσεν ὁ Ζήνων Κιτιεύς (342—270) καὶ τὴν ἐλάμπρυναν ὁ Κλεάνθης (331—232), ὁ Χρύσιππος (280—206), ὁ Ποσειδώνιος (135—40), ὁ Σενέκας (4—65 μ.Χ.), ὁ Ἐπίκτητος (50—120), ὁ Μᾶρκος Αὐρήλιος (121—180). Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες τῶν Στωϊκῶν, τὰ πάντα προέρχονται ἀπὸ τὸ «Πῦρ», τὸ ὁποῖον ζωογονεῖ τὸ κάθε τί. Ὁ κόσμος πού ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸ Πῦρ, ἐπιστρέφει βαθμηδὸν καὶ ἀναλύεται στὸ ἀρχέγονο Πῦρ (ἐκπύρωσις ἢ παλιγγενεσία). Ὁ κύκλος αὐτὸς ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς. Οἱ

Στωϊκοί ἐδίδασκαν τὸ ἀπομολογημένως τῇ φύσει ζῆν», τὴν ἀπάθεια, τὴν ἀρετὴν, τὴν πλήρη ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν παραδοχὴν ὅλων τῶν ἀνθρώπων σάν ἀδελφῶν.

69. Νεοπλατωνικοί. Οἱ φιλόσοφοι ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, ὅπως μεταγενέστερα ἐξελίχθηκε μὲ ἀνάμιξη ἀνατολικῶν μυστικιστικῶν διδασμάτων. Οἱ νεοπλατωνικοὶ ἤχησαν τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους καὶ εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση στὴν παγκόσμια φιλοσοφικὴ σκέψη. Βαθύτατοι φιλόσοφοι, ζητοῦσαν τὴν ἐνορατικὴν Γνώσιν τῆς οὐσίας τῶν ὄντων καὶ τῆς ἐναδικῆς πραγματικότητος. Κατὰ τοὺς νεοπλατωνικοὺς, ὅλα τὰ ὄντα ἔχουν τὴν πηγὴν τῆς ὑπάρξεώς τους σ' ἓνα ἀρχικόν, ἀμετάβλητον, ἐκτὸς διαφορισμοῦ καὶ ἰδιοτήτων "Ὀν, ποὺ δὲν εἶναι καταληπτὸν μὲ τὴν νόησιν, ἀλλὰ μόνον μὲ ἐκστατικὴν ἔνωσιν μαζί του (Μυστικισμός). Οἱ πιὸ σημαντικοὶ νεοπλατωνικοὶ ἦσαν ὁ Ἀμμώνιος Σακκάς (175—242), ὁ Πλωτῖνος, ὁ Πορφύριος, ὁ Ἰάμβλιχος, Πλούταρχος ὁ Ἀθηναῖος (350—433), ἡ Ὑπατία (370—415), ὁ Πρόκλος (410—485).

70. Πλωτῖνος. (204 — 269). Μεγάλος φιλόσοφος καὶ Μύστης, ὁ πιὸ ἐπιφανής, ἀπὸ τοὺς νεοπλατωνικοὺς. Ἐγεννήθηκε στὴν Αἴγυπτον. Ἀφοῦ ἀπογοητεύθηκε ἀπὸ ὅλες τὰς ἄλλες φιλοσοφικὰς Σχολὰς, ἔγινε μαθητὴς τοῦ Ἀμμώνιου Σακκά, Ἰδρυτοῦ τῆς Νεοπλατωνικῆς Σχολῆς, καὶ ἔζησε κοντὰ του 10 χρόνια. Ἐμελέτησεν ἐπίσης τὴν Περσικὴν καὶ Ἰνδικὴν φιλοσοφίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σακκά, ἐπῆγε στὴν Ρώμην, ὅπου ἐδίδασκε 25 χρόνια καὶ διακρίθηκε γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀρετὴν του, τιμῶμενος σάν ὑπεράνθρωπος ἐξ αἰτίας τῶν ἐνορατικῶν ἰδιοτήτων ποὺ εἶχε. Κατὰ τὸν Πλωτῖνον, ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐνότητα ἀπορρέουν, μὲ ἀκτινοβολία ἢ ἀντικατοπτρισμόν, ὅλα τὰ ὄντα, χωρὶς νὰ χάνουν τὴν οὐσιώδη

ενότητά τους. Πρώτος ὁ νοῦς (μὲ τὰ Πλατωνικὰ ἀρχέτυπα), δεύτερη ἡ ψυχὴ (ποὺ κυμαίνεται μεταξύ νοῦ καὶ ὕλης), τρίτη ἡ ὕλη (σπερματικὸ δημιούργημα τῆς ψυχῆς). Σκοπὸς τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως εἶναι ἡ ἐπιστροφή στὸ ἀπόλυτο Ἔνα, πρῶτα μὲ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ τὴν ἔνωσή της μὲ τὸν νοῦ, ἔπειτα μὲ ἐκστατικὴ ἔνωση τοῦ νοῦ μὲ τὸ ἀπόλυτο Ἔνα. Αὐτὴ τὴ μυστικιστικὴ ἔνωση τὴν ἐπραγματοποίησεν ὁ Ἰδιος, γιὰ λίγες στιγμές, τέσσερες φορές στὸ διάστημα τῆς τελευταίας ἐξαετίας τοῦ βίου του.

71. Πορφύριος. (233 — 304). Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος, ποὺ γεννήθηκε στὴν Τύρο, μαθητὴς τοῦ Λογγίνου στὰς Ἀθήνας καὶ κατόπιν τοῦ Πλωτίνου στὴ Ρώμη, κατὰ τὴν τελευταία του ἐξαετία, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ὁ σπουδαιότερος συνεχιστὴς. Συνεκέντρωσε καὶ ἐτακτοποίησε τίς σημειώσεις τῶν παραδόσεων τοῦ διδασκάλου του καὶ ἔγραψε δικά του ἔργα καὶ σχόλια ἐπάνω σὲ φιλοσοφικά, μαθηματικά, ἱστορικά καὶ ἄλλα θέματα. Ἦταν ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ θαυμαστὴς τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰησοῦ.

72. Ἰάμβλιχος. (270—332). Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος ἀπὸ τῆ Συρία, θεωρούμενος μαθητὴς τοῦ Πορφυρίου, ποὺ ἔζησε στὴν Ἀλεξάνδρεια. Διδάσκαλος καὶ συγγραφεύς. Ὁπαδὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Πυθαγορείων σχετικὰ μὲ τοὺς ἀριθμούς. Κορυφαῖος μυστικιστὴς. Ἀσκούσε θεουργία, μὲ τὴν ὁποία — ὅπως ἐδίδασκε — ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴ Θεότητα. Ἐγραψε πολλὰ ἔργα, σχόλια στὶς Πυθαγόρειες διδασκαλίες καὶ στοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους καὶ βιογραφία τοῦ Πυθαγόρα, στὴν ὁποία τὸν παρουσιάζει ὡς θεουργό. Ἀντίπαλος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐτιμᾶτο ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανὸ καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἐθνισμοῦ.

73. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς. (160—220). Ἐγεννήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἐσπούδασε τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ἀκολούθησε τὸν Χριστιανισμό, θεωρούμενος ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Περίφημος σὰν συγγραφεὺς. Ἐζητοῦσε νὰ συμφιλιώσῃ τὸν Χριστιανισμό μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, τὴν ὁποία θεωροῦσε ἀναγκαῖα γιὰ τὴν κατανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

74. Ὠριγένης. (185—254). Χριστιανὸς σοφός, θεολόγος καὶ συγγραφεὺς, ποὺ ὀνομάστηκε χαλκέντερος γιὰ τὸ πλῆθος τῶν συγγραμμάτων του. Μαθητὴς τοῦ Κλήμεντος καὶ διάδοχός του στὴ διεύθυνση τῆς Σχολῆς Ἀλεξανδρείας. Πολυμαθέστατος, φιλοσοφικώτατος καὶ μὲ μεγάλη δράση καὶ κῦρος στὸν Χριστιανικὸ κόσμον. Μεταγενέστερα χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν σὰν αἰρετικὸς καὶ καταδικάστηκαν οἱ ἰδέες του.

75. Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης. Ἀκολούθησε τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἀναφέρεται σὰν πρῶτος Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα μ. Χ. ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισή τους συγγράμματα, μὲ τὸ ὄνομά του σὰν συγγραφέως, τὰ ὁποῖα ὅμως θεωροῦνται ψευδεπίγραφα, ὀνομαζόμενα τοῦ «Ψευδο-Διονυσίου». Ἀσχετὰ ὅμως ἀπὸ τὸ θέμα ποῖος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τους, τὰ συγγράμματα αὐτὰ εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς καὶ φανερῶνουν βαθειὰ φιλοσοφικὴ καὶ μυστηριακὴ γνῶσιν. Μεταφράστηκαν εἰς Λατινικὰ ἀπὸ τὸν Ἐρίγενα καὶ ἀπετέλεσαν τὴν ἀρχὴν τοῦ Μεσαιωνικοῦ Μυστικισμοῦ. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίας τους, ἡ Θεότης στέκεται ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη νόησιν, ὥστε κάθε ἀνθρώπινη ἀντίληψις γι' αὐτὴν εἶναι πλάνη. Μπορεῖ ὅμως ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ τὸ Θεῖον, μὲ τὸ δρόμον τῆς «Μυστικῆς Ἐνώσεως» μαζί του, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

76. Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας ἢ «Θεοφόρος». Μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ἐπίσκοπος στὴν Ἀντιόχεια. Ἐμαρτύρησε τὸ 103 μ.Χ., τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, στὸ ἀμφιθέατρο τῆς Ρώμης, ὅπου τὸν ἐρριζαν στοὺς λέοντες. Ἐγράψε Ἀποστολικές Ἐπιστολές, ἀλλ' ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης τους.

77. Γρηγόριος ὁ Νύσσης. (335—394). Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, βαθὺς γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ πνεῦμα φιλοσοφικό. Ἀδελφὸς τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐπίσκοπος Νύσσης. Ἐλαβε μέρος στὴ Β' Οἰκουμενικῇ Σύνοδο. Ἀκολουθοῦσε τὶς μυστικιστικὰς διδασκαλίαις τοῦ Ὁριγένους καὶ κατηγορήθηκε ὡς αἰρετικὸς.

78. Μακάριος ὁ Μέγας ἢ «Αἰγύπτιος». (301—391). Αἰγύπτιος ἐρημίτης καὶ ὄσιος, μαθητὴς τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου, ἀσκητῆς ἀπὸ ἡλικία 30 χρονῶν. Ὀνομαζόταν «παιδαριολόγος», ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὸς εἶχε σοβαρότητα γέροντος. Μυστικιστὴς, θαυματουργὸς καὶ συγγραφεὺς θρησκευτικῶν μυστικιστικῶν βιβλίων.

79. Γνωστικοὶ—Γνωστικισμὸς. Σπουδαία φιλοσοφική, ἀποκρυφιστικὴ καὶ μυστικιστικὴ κίνησις, ποὺ ἀναπτύχθηκε κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες μ.Χ. καὶ εἶχε μεγάλη ἐπίδραση στὴ φιλοσοφικὴ σκέψιν. Οἱ Γνωστικοὶ χαρακτηρίστηκαν αἰρετικοὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ καταδιώχθηκαν. Τὰ περισσότερα συγγράμματά τους ἐχάθησαν.

80. Ζιναραζαντάζα. (C. Jinarajadasa, 1875—1953). Ἰνδὸς Θεόσοφος, ἀποκρυφιστὴς καὶ συγγραφεὺς. Ἐγεννήθηκε στὴν Κεϋλάνη ἀπὸ γονεῖς Βουδδιστὰς. Ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καϊμπριτζ. Ἐργάστηκε μὲ ἐξαιρε-

τική δραστηριότητα για τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία, τῆς ὁποίας διετέλεσε Ἀντιπρόεδρος (1921—1928) καὶ παγκόσμιος Πρόεδρος (1946—1953). Ἐγγράφη πολλὰ ἄρθρα καὶ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα «Οἱ πρῶτες ἀρχές τῆς Θεοσοφίας» ἐτυπώθηκε στὰ Ἑλληνικά, μετὸν τίτλο «Ἡ Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις τῆς Ἀνθρωπότητος».

81. Ἡουχασταί, Μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οἱ ὁποῖοι ἤκμασαν κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα, θιασῶτες τῶν μυστικιστικῶν θεωριῶν τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (Ψευδο-Διονυσίου). Ἐπέσαν σὲ ὑπερβολές (ὄμφαλοσκόποι) καὶ καταπολεμήθηκαν ἀπὸ τὸν μοναχὸ Βαρλαάμ.

82. Ταλμούδ. Γριφῶδες Ἰουδαϊκὸ βιβλίον, ποὺ ἀποτελεῖ κωδικοποίησι τῶν ἐκ παραδόσεως ἀποκρύφων Ἰουδαϊκῶν διδασκαλιῶν. Ἀπὸ τοὺς Ταλμουδιστὰς θεωρεῖται συνέχεια καὶ συμπλήρωσι τῆς Παλ. Διαθήκης. Ὑπάρχουν δύο Ταλμούδ, τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς Βαβυλωνος. Ἀποδίδονται στὸν Δ' ἢ Ε' ἢ ΣΤ' αἰῶνα μ.Χ.

83. Ζοχάρ ἢ Ζόχαρ (=λάμψις). Τὸ σημαντικώτερον καββαλιστικὸ βιβλίον, ποὺ ἀποδίδεται στὸν Συμεὼν Μπέν Γιόχαί καὶ στὸν υἱὸν τοῦ Ἐλεάζαρ (Β' αἰῶνας μ.Χ.). Ἄλλοι τὸ θεωροῦν συλλογὴ διαφόρων Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων. Περιέχει ἀποκρυφιστικὰ καὶ μυστικιστικὰ διδασκαλίας, γραμμένες σὲ μυστηριακὴ γλῶσσα.

84. Ἀβραάμ Ἀβουλαφία. Ἰουδαῖος καββαλιστής, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθηκε στὴν Ἰσπανία τὸ 1240. Κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς, Ἑβραϊκῆς, ἐταξίδεψε πολὺ, ἐμελέτησε ἰατρικὴν, φιλοσοφίαν, μεταφυσικὴν, ἀποκρυφισμὸν καὶ καββάλα. Ἐλεγε ὅτι εἶχε ὄραματισμὸν καὶ ὅτι ἦταν προ-

φήτης. Ἐπῆγε στὴ Ρώμη γιὰ νὰ προσηλυτίση τὸν Πάπα. Ἐκεῖ τὸν συνέλαβαν, ἀλλὰ τὸν ἐθεώρησαν τρελλό καὶ τὸν ἀπέλυσαν. Ἐγράψε βιβλία καββαλιστικά.

85. Ἰσαάκ Λούρια. (1534—1572). Ἰουδαῖος καββαλιστής, μυστικιστής καὶ δραματιστής, τιμώμενος ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς του σὰν ἅγιος καὶ προφήτης.

86. Σουφί. Μουσουλμᾶνοι ἀσκηταί, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸ πανθεϊστικὸ-μυστικιστικὸ σύστημα τοῦ Σουφισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγενήθηκε τὸν Η' αἰῶνα μ.Χ. καὶ ἤκμασε τὸν ΙΒ' καὶ ΙΓ', κυρίως στὴν Περσία, ὅπου ἐπηρέασε πολλοὺς ποιητὰς καὶ φιλοσόφους. Οἱ Σουφί ὑπῆρξαν πρόδρομοι τῶν μοναχικῶν Ταγμάτων τῶν Δερβισῶν.

87. Νικόλαος Λούβαρις. (1887 — 1961). Καθηγητῆς τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκός. Ἐγράψε συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ πολλὰ ἄλλα βιβλία καὶ ἄρθρα. Καταδιώχθηκε διότι διετέλεσε Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας στὴν κατοχικὴ Κυβέρνηση Λογοθετοπούλου. Πρωτεργάτης τῶν «φιλοσοφικῶν συμποσίων» στὰς Ἀθήνας.

88. Τζελαλεδδίν. (1207 — 1273). Περίφημος Πέρσης ποιητῆς καὶ φιλόσοφος, διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου στὸ Ἰκόνιον, ἐρημίτης καὶ μυστικιστής. Ἀπὸ τοὺς κορυφαίους Σουφί. Ἰδρυτῆς τοῦ Δερβισικοῦ Τάγματος τῶν Μεβλεβί. Συγγραφεὺς τοῦ «Μενσεβί», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ 47.000 ὁμοιοκατάληκτα δίστιχα, ἠθικοῦ, ἀλληγορικοῦ, μυστικιστικοῦ περιεχομένου.

89. Ναΐται. (Templiers). Ἱπποτικὸ καὶ Ἐκκλησια-

στικό Τάγμα, πού ιδρύθηκε τὸ 1118 ἀπὸ ἑννέα Γάλλους Σταυροφόρους, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν ὄρκον ἀγνείας, πενίας καὶ πειθαρχίας, παίρνοντας τὴν ὑποχρέωση νὰ ὑπερασπίζονται τὸν Ἅγιο Τάφο καὶ τοὺς προσκυνητὲς τοῦ ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν Σαρακηνῶν. Τὸ Τάγμα ἀπέκτησε πολλὰ μέλη, πού διακρίνονταν γιὰ τὴν ἀνδρεία, τὴν ἀρετὴ, τὴν προσήλωσι στο καθήκον καὶ τὴν περιφρόνηση τοῦ θανάτου. Μεταξὺ τῶν Ναϊτῶν ἀναπτύχθηκαν φιλοσοφικὲς-μυστηριακὲς διδασκαλίαι, γιὰ τὶς ὁποῖες πολλὲς φορὲς κατηγορήθηκαν οἱ Ναῖται ὡς αἰρετικοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φίλιππος Δ', θέλοντας νὰ σφετερισθῇ τὴ μεγάλη περιουσία τοῦ Τάγματος στὴ Γαλλία, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τὸν Πάπα Κλήμεντα Ε', κατήγγησε τὸ Τάγμα, συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τὰ ἐξέχοντα μέλη του, τοὺς ἐβασάνισε καὶ τοὺς ἐθανάτωσε. Ὁ Μάγιστρος τοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν Ἰάκωβος Μολάι, ἀνεβαίνοντας στὴν πυρὰ στίς 11 Μαρτίου 1314, λέγεται ὅτι ἐκάλεσε τὸν Πάπα καὶ τὸν βασιλέα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Θεοῦ, τὸν Πάπα μέσα σὲ 40 ἡμέρες καὶ τὸν βασιλέα μέσα σ' ἓνα χρόνο, καὶ ὅτι στίς προθεσμίες αὐτὲς Πάπας καὶ βασιλεὺς ἐπέθαναν.

90. Ἅγιος Βερνάρδος. (1091—1153). Γάλλος θεολόγος, μοναχὸς καὶ ἀσκητὴς, ἰδρυτὴς τοῦ ὁμωνύμου μοναχικοῦ Τάγματος. Μὲ τὶς δραστήριες ἐνέργειές του ὑπεκίνησε τὴ Β' Σταυροφορία. Μυστικοπαθὴς ἀπολογητὴς τῆς θρησκευτικῆς πίστεως κηρύσσει τὴν ἀνικανότητα τοῦ λογικοῦ ν' ἀντιληφθῇ τὰ μυστήρια τῆς Θεότητος καὶ ἐξαίρει τὴ σημασία τῆς ἀγάπης καὶ ἀνατάσεως.

91. Ἅγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης. (1181 — 1226). Ἰταλὸς μοναχὸς, ἀπόστολος καὶ ἀσκητὴς, ὄραματιστὴς καὶ μυστικιστὴς. Οἱ γονεῖς του ἦσαν πλούσιοι καὶ

στή νεότητά του ἔξουσε πολυτελῶς, μὲ διασκεδάσεις καὶ πολέμους. 24 χρονῶν ἄλλαξε χαρακτῆρα, ἔπειτα ἀπὸ ἀσθένεια καὶ ὄραματισμούς, πού εἶχε, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἐντύπωση πού τοῦ προξένησε τὸ θέαμα λεπρῶν. Ἐγκατέλειψε κάθε πλοῦτο καὶ ἀνεση, ἀκολουθώντας ταπεινὸ βίον, κερδίζοντας τὸ ψομί του μὲ τὴ χειρωνακτικὴ του ἐργασία. Ἐδίδασκε τὴν ἀκτημοσύνη, πενία, ταπεινοφροσύνη, ἐγκάρδια ἀγάπη τῆς Φύσεως καὶ ὄλων τῶν πλασμάτων (φυτῶν, ζώων, ἀνθρώπων). Τὸ παράδειγμά του ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι, πού ὀνομάστηκαν «Ἐλάχιστοι ἀδελφοί». Ἐγύριζαν στὸν κόσμον, διδάσκοντας μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τους τὴν πενία καὶ τὴν ἀγάπη. Ἀπ' αὐτοὺς διαμορφώθηκε τὸ Τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν, τὸ ὁποῖον ὁμως ἐγκατέλειψε τὶς διδασκαλίαι τοῦ Φραγκίσκου περὶ ἀκτημοσύνης. Λέγεται ὅτι δύο χρόνια πρὶν πεθάνῃ εἶδε τὸ δράμα τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ἀπὸ τότε ἔτρεχε αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του, τὰ πόδια καὶ τὴν πλευρά. Ἐγραψε τὸν «Ἕμνο πρὸς τὸν ἀδελφὸ Ἥλιον», πού δείχνει τὴν τρυφερότητα τῆς ψυχῆς του.

92. Τζιορντάνο Μπρούνο. (Bruno. 1548 — 1600).

Ἰταλὸς μυστικιστῆς καὶ πανθειστῆς φιλόσοφος. 15 χρονῶν κατατάχθηκε στὸ Τάγμα τῶν Δομινικανῶν μοναχῶν, ἀλλὰ οἱ φιλοσοφικὲς του ἰδέαι καὶ τὸ ἐλεύθερο φρόνημά του τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Δομινικανούς. Περιπλανήθηκε σὲ πολλὰς χώρας (Ἰταλία, Ἑλβετία, Γαλλία, Ἀγγλία, Γερμανία), ἀναπτύσσοντας τὶς φιλοσοφικὲς του ἰδέαι καὶ συγγράφοντας. Ἐγύρισε στὴν Ἰταλία, ἀλλὰ στὴ Βενετία ἔπεσε μὲ προδοσίαν στὰ χέρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Τὸν μετέφεραν στὴ Ρώμη, ὅπου ἔμεινε 7 χρόνια στὴ φυλακὴ καὶ στὶς 17 Φεβρουαρίου 1600 τὸν ἔκαψαν στὴν πυρά, στὴν Ἀνθαγορὰ τῆς Ρώμης. Ἀντιμετώπισε τὸν θάνατον μὲ θαυμαστὴ ἀταραξία. Τώρα στὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου του ἔχει

στηθῆ τὸ ἀγαλμὰ του. Ὁ Μπραῦνο, ψυχὴ αἰσθηματικὴ καὶ ποιητικὴ, βλέπει παντοῦ, μέσα στὴ Φύση, τὴ θεότητα, στὴν ἀπεραντοσύνη τῆς ὁποίας διαλύεται τὸ ἀνθρώπινο ἄτομο. Ἐνθουσιώδης ὁπαδὸς τοῦ Κοπέρνικου (1473—1543) καὶ μελετητὴς τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, διακρίνει πίσω ἀπὸ κάθε φαινόμενο τὸ μοναδικὸ Ἔνα, πού περιέχει τὸ πᾶν καὶ περιέχεται στὸ κάθε τι, μέσα στὸ ὁποῖο συγχωνεύονται οἱ ἀντιθέσεις. Διδάσκει, λοιπόν, τὴν ἐνθουσιαστικὴ λατρεία τῆς Φύσεως, πίσω ἀπὸ τὴν ὁποία κρύβεται ὁ Θεός.

93. Ἰάκωβος Μπαϊμε. (Boehme. 1575—1624). Γερμανὸς χωρικός, μὲ ἐλάχιστα γράμματα, ἐπαγγελματίας παπουτσοῦ. Φιλόσοφος, πού ἐπέδρασε στὴ σκέψη τοῦ Ἐγγελου καὶ τοῦ Σέλλινγκ. Ἀπὸ μικρὸς εἶχε ὄραματισμοὺς καὶ ἐσωτερικὲς ἀποκαλύψεις, πού τὸν ἀνέδειξαν ἕναν ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους μυστικιστὰς. Ἐγράψε πολλὰ ἔργα. Κατὰ τὸν Μπαϊμε, παντοῦ στὴ Φύση ὑπάρχει Θεός. Στὴν ἀρχὴ ὑπῆρχεν ὁ ἀνεκδήλωτος Θεός, τὸ Μηδὲν καὶ Πᾶν. Ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ αὐτὴ αἰτία ἀπέρρευσε ἡ πνευματογονία καὶ ἡ κοσμογονία. Ὅλα τὰ ὄντα εἶναι συγχρόνως ἀγαθὰ καὶ κακὰ, διότι γιὰ κάθε ἐκδήλωση εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀντίθεση. Ἡ γνώση τῆς οὐσίας τῶν ὄντων δὲν εἶναι δυνατὴ μὲ τίς αἰσθήσεις ἢ μὲ τὴ νόηση, ἀλλὰ μόνον μὲ «ἐνδοσκοπήση», μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀπολυτρωθῆ.

94. Μιχαὴλ Μολῖνος. (1640—1697). Ἰσπανὸς θεολόγος, μυστικιστὴς καὶ συγγραφεὺς τοῦ «Πνευματικοῦ Ὁδηγοῦ». Οἱ μυστικιστικὲς διδασκαλίες τοῦ βιβλίου ἐκίνησαν τὴν ἀντίδραση τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ Δομινικανῶν, κατηγορήθηκε σὰν αἰρετικὸς καὶ καταδικάστηκε ἀπὸ τὴν Ἱερῆ Ἐξέταση. Ἀπέφυγε τὸν θάνατο ἀποκηρύσσοντας τίς διδασκαλίες του, ἀλλὰ φυλακίστηκε ἰσοβίως σὲ μοναστήρι.

95. Σπινόζα. (B. Spinoza, 1632 — 1677). Πανθειστής φιλόσοφος και συγγραφεύς, πού γεννήθηκε στην Ολλανδία, Έβραϊκῆς καταγωγῆς. Προοριζόμενος για Ραββίνος, ἐμελέτησε τῆ Γραφή, τὸ Ταλμούδ, τὴν Καββάλα, ἀλλὰ, πνεῦμα ἐλεύθερο και φιλοσοφικό, ἀπέρριψε κάθε δογματικὴ δέσμευση. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐκήρυξαν ἀποσυναγωγόν. Ἀπέκρουσε καθηγητικὴ ἐδρα στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ἀϊδελβέργης και ζοῦσε ταπεινὸς και λιτοδιαίτος, με τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὀπτικοῦ, καταγινόμενος σὲ φιλοσοφικὲς μελέτες και συγγραφές. Ὅπαδὸς τῆς μαθηματικῆς σκέψεως, κατήρτισε τὸ φιλοσοφικό του σύστημα σὲ θεωρήματα. Διακρίνει τὸν Θεὸ στὸ βάθος ὄλων τῶν πραγμάτων, πού βαδίζουν σύμφωνα με τὸν ἀπαράβατο νόμο τῆς αἰτιότητος, ἔξω ἀπὸ κάθε σκοπὸ. Σὰν μέσον γνώσεως ὁ λόγος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὴν αἴσθηση, ἀλλ' ἀνεπαρκὴς για τὴν ἀντίληψη τῆς πρώτης αἰτίας, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὴ μόνον με τὴν ἐνόραση. Στὴν ἐνιαία Οὐσία τοῦ παντός ἐξαφανίζεται ὁ διαφορισμὸς πνεύματος και ὕλης. Τὰ ὄντα εἶναι τρόποι ἐκδηλώσεως τῆς Οὐσίας, πού δὲν ἔχουν αὐτοτελῆ ὕπαρξη και αὐτενέργεια, ἀφοῦ ἀγνοοῦν τὴ φύση τους και τὴν ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὴν ἀπειρη Φύση ἢ Θεό. "Ὅταν τὴν ἐνοήσουν, θὰ δοκιμάσουν τὴν ὑψιστὴ εὐδαιμονία και εἰρήνη.

96. Γκαίτε. (J.W. von Goethe, 1749—1832). Γεννήθηκε στὴ Φραγκφούρτη, ἐσπούδασε νομικά, φυσικὴ, χημεία, ἀνατομία. Ἔγινε Πρωθυπουργὸς τῆς Βεϊμάρης, χωρὶς ποτὲ νὰ λησμονῆση τὸν Ποιητὴ και Φιλόσοφο. Ἡ μεγαλοφυΐα του εἶναι φανερὴ σὲ ὅλα τὰ μεγάλων ἐργα του. Τὸ περίφημο βιβλίον του «Βίλελμ Μάιστερ» δείχνει καθαρὰ πόσον ἦταν μυσταγωγημένος. Ἀλλὰ τὸ κύριον ἔργον τῆς πνευματικῆς του ζωῆς εἶναι ὁ «Φάουστ», για τὸν ὁποῖον ἐργάστηκε ὀλόκληρα χρόνια και τοῦ ὁποῖου τὸ Β' μέρος τὸ ἔγραψε στὸ

ἀπόγειο τῆς πνευματικῆς τοῦ δυνάμεως καὶ τὸ τελείωσε λίγο πρὶν πεθάνῃ.

97. Φρειδερίκος Σέλλινγκ. (Schelling. 1775—1854).

Γερμανὸς φιλόσοφος, με ὀξεία ἀντίληψη καὶ πλούσια φαντασία. Ἐγγράφη πολλά ἔργα, παρουσιάζοντας μιὰ συνεχῆ εξέλιξη στὴ φιλοσοφικὴ του σκέψη. Ὑπέστη τὴν ἐπίδραση τοῦ Κάντ, Λάιβνιτς, Φίχτε, Χέρδερ, Σπινόζα, Μπροῦνο, Μπαῖμε, Νεοπλατωνικῶν. Ὁ Σέλλινγκ ἐρευνᾷ τὴν οὐσία τῆς Φύσεως, τὴν ὁποία θεωρεῖ ζωντανή, καθὼς καὶ τὴν οὐσία καὶ εξέλιξη τοῦ πνεύματος. Ἀργότερα δέχεται τὸ δόγμα τῆς ταυτότητος Φύσεως καὶ Πνεύματος μέσα στὸ Ἀπόλυτο (Πανθεϊσμός). Ἀκολουθῶς δέχεται τὸν κόσμον ἀπορρέοντα ἀπὸ τὸ Ἀπόλυτο καὶ διδάσκει τὴν ἐπιστροφή καὶ διάλυση τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ στὸ ἀπόλυτο Ἐνα (Μυστικισμός). Τελευταῖα ξαναγυρίζει στὴ θετικὴ φιλοσοφία, ἀλλὰ συγχρόνως ζητεῖ νὰ στηριχθῆ σὲ μιὰ μεταφυσικὴ ἐμπειρία, σὲ μιὰ ἀμεση γνώση τοῦ Ἀπολύτου.

98. Ἑρρίκος Ἴβσεν. (Ibsen. 1828 — 1906).

Νορβηγὸς πολὺγράφος δραματικὸς συγγραφεὺς, ποιητῆς, κοινωνικὸς καὶ ψυχολογικὸς ἀνατόμος, μυστικιστῆς. Τὰ ἀριστουργήματά του «Μπράντ» καὶ «Πεὲρ Γκόντ» (τὸ ὁποῖον τόσο λίγο κατανοήθηκε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὸ δίδαξε προπολεμικὰ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, με τὸν Μινωτή, τὴν Παξινοῦ, τὴ Ρίτα Μυράτ, τὴ Μιράντα, τὸν Γλυνό, κλπ.) ἀποδεικνύουν πόσον ἦταν μυσταγωγημένος.

99. Μαυρίκιος Μαίτερλινκ. (Maeterlinck. 1862 —

1949). Βέλγος μυστικιστῆς, φιλόσοφος, ποιητῆς καὶ συγγραφεὺς. Στὰ ἔργα του ἀσχολεῖται με τὴ μελέτη τῆς Φύσεως, σὲ ὅλες τῆς τὶς ἐκδηλώσεις (φυτὰ, ἕντομα, ἄνθρω-

ποι, νόμοι). Για την ανεύρεση τῆς Ἀληθείας καὶ τῆ λύση τοῦ μεταφυσικοῦ προβλήματος θεωρεῖ ανεπαρκῆ τὴ νόηση, ἐξαιρόντας τὴν ἐνόραση καὶ τὴ διαίσθηση.

100. Ράινερ Μαρία Ρίλκε. (Rilke. 1875 — 1926).

Γερμανὸς ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς, ποὺ γεννήθηκε στὴν Πράγα. Ἐσπούδασε φιλοσοφία καὶ ἐξακολούθησε τὶς μελέτες του, ταξιδεύοντας σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη. Μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον (1914 — 1918) κατέφυγε σ' ἕναν ἐρημικὸ πύργον τῆς Ἑλβετίας, ὅπου ἔζησε μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὸ ἔργο του διαπνέεται ἀπὸ βαθὺ μυστικισμό. Θεωρεῖ τὸ Θεῖον ἐπάνω ἀπὸ χρόνον καὶ χῶρον, ποὺ εἰσχωρεῖ σὲ ὅλα τὰ ὄντα καὶ τοῦ ὁποίου σπινθῆρας εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ. Μὲ τὴ συγκέντρωση στὸν ἑαυτό της μπορεῖ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τὸ Θεῖον Πᾶν.

101. Ἑρμαν Κάυζερλινγκ. (Keyserling. 1880 —

1946). Γερμανὸς φιλόσοφος, ποὺ γεννήθηκε στὴ Λιθουανία. Ἐσπούδασε φυσικὲς ἐπιστῆμες καὶ φιλοσοφία, ἔγραψε φιλοσοφικὲς μελέτες, μὲ τὶς ὁποῖες ζητεῖ νὰ φέρῃ τὴ φιλοσοφία σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ ζωὴ. Ὁ Κάυζερλινγκ κρίνει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ διανόηση ὀδηγεῖ σὲ ἐξωτερικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴ συνολικὴ καὶ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ βαθύτερη οὐσία της, ποὺ βρίσκεται πέραν ἀπὸ κάθε λογικὴ σύλληψη. Ἡ ἀνατολικὴ σοφία, μὲ τὴ διαίσθηση καὶ τὴν ἐνόραση, φθάνει ἐγγύτερα πρὸς τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς ὑπάρξεως. Ζητεῖ, λοιπόν, τὴ συνεργασία καὶ δημιουργικὴ σύνθεση Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς νοοτροπίας, γιὰ τὴν πληρέστερη κατανόηση τῆς ζωῆς.

102. Ἑρρίκος Μπερξόν. (Bergson. 1859 — 1941).

Μεγάλος φιλόσοφος, Ἑβραϊκῆς καταγωγῆς, ποὺ γεννήθη-

κε στὸ Παρίσι. Καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας καὶ Ἀκαδημαϊκός. Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν. Ἐγγραψε σημαντικώτατα βιβλία, ἀπαγορευμένα ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀσχολήθηκε ἰδίως μὲ τὴ φιλοσοφία, ψυχολογία, βιοθεωρία καὶ μεταφυσικὴ, στηριζόμενος στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Ὁπαδὸς τοῦ μηχανικοῦ ὕλισμοῦ, διεπίστωσε τὴν ἀνεπάρκειά του γιὰ τὴ βαθύτερη λύση τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς καὶ ἐστράφη πρὸς τὴ μεταφυσικὴ. Πίσω ἀπὸ τὰ διάφορα φαινόμενα διακρίνει μιὰ παγκόσμια δημιουργικὴ ὁρμή, πού ὠθεῖ σὲ συνεχῆ ἐξέλιξη. Τὴ διάνοια θεωρεῖ ἀνεπαρκές μέσον γνώσεως καὶ προσδοκᾷ μιὰ ἐξέλιξη τῆς διασθήσεως (Ἐνόραση).

103. Θεόφιλος Καίρης. (1784—1853). Ἕλληνας φιλόσοφος, πού γεννήθηκε στὴν Ἄνδρο. Ἐσπούδασε στὴν Πίζα καὶ στὸ Παρίσι. Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Κυδωνιῶν, τὴν ὁποίαν ἀνέδειξε σὲ περιωπῆ. Ἐμυήθη στὴ Φιλικὴ Ἑταιρία καὶ ἔλαβε μέρος στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, τραυματισθεὶς στὸν Ὀλυμπο. Πληρεξούσιος Ἄνδρου σὲ ὅλες τὶς Ἐθνοσυνελεύσεις τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀρνήθηκε ἔδρα φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἱδρυσεν Ὀρφανοτροφεῖον στὴν Ἄνδρο, ἀφωσιωμένος στὴ μόρφωση τῶν ὀρφανῶν τοῦ Ἀγῶνος. Ἐδίδασκε μόνος του μαθηματικά, φυσικὴ, χημεία, κοσμογραφία, ἀστρονομία, φιλολογία, φιλοσοφία, θεολογία, μεταφυσικὴ. Ἀλλὰ τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα του καὶ τὰ φιλοσοφικά του συμπεράσματα, πού τὰ διαμόρφωσε σὲ ἰδιαίτερον σύστημα, τὴ «Θεοσέβεια», τὴν ὁποία περιέβαλε μὲ μερικὸς θρησκευτικὸς τύπος λατρείας, ἐκίνησαν τὴν ἀντίδραση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ Καίρης συνελήφθη καὶ φυλακίστηκε σὲ μιὰ μονὴ τῆς Σχιάθου, ὑποῦ ὑπέστη τὰ πάνδεινα γιὰ νὰ ἀπαρνηθῆ τὶς ἰδέες του. Ἐπειδὴ δὲν ἔδεχόταν, καθαιρέθηκε ἀπὸ μοναχός, ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ σῶμα

τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς παραβάτης, ἀνάρτης, ἀσεβής, ἄθεος, λυμεὼν καὶ ψυχοφθόρος, ὑπηρέτης μοχθηρῶς γνώμης τοῦ διαβόλου, πεπληρωμένος πνεύματος πονηρίας καὶ μεστὸς πλάνης ἀντιθεοῦ καὶ ἀντιχριστιανικῆς». Ἐπῆγγε στὸ Λονδίον, ὅπου τοῦ ἐδειξαν μεγάλο σεβασμό, καὶ παρέδιδε φιλοσοφικὰ μαθήματα. Ὅταν, μὲ τὴν ἀπόκτηση τοῦ Συντάγματος, ἀναγνωρίστηκε στὴν Ἑλλάδα ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἐξαναγύρισε στὴν Ἄνδρο. Ἀλλὰ τότε ἄρχισαν ἐναντίον του οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐφημερίδων. Τὸ 1852 ὁ Καίρης δικάστηκε ὡς αἰρεσιάρχης καὶ καταδικάστηκε σὲ διετῆ φυλάκιση. Σεβασμῶς γέροντας ὁδηγήθηκε στὴ φυλακὴ, ὅπου ἔπειτα ἀπὸ 20 ἡμέρες ἐπέθανε. Ἡ ἀνθρώπινη κακία κατεδίωξε τὸν Καίρη καὶ μετὰ τὸν θάνατό του. Οἱ ἀρχές τῆς Σύρου ἀρνήθηκαν νὰ παραδώσουν τὸν νεκρὸ στὴν οἰκογένειά του καὶ τὸν ἔθαψαν τῆ νύχτα στὸ λοιμοκαθαρτήριο, ὅπου τὴν ἄλλη μέρα ὁ φανατισμένος ὄχλος ἀνέσκαψε τὸν τάφο καὶ ἐβεβήλωσε τὸ πτώμα. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀνήρρεσε τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση καὶ σήμερα τὸ ἄγαλμα τοῦ Καίρη ἔχει στηθῆ στὴν Ἄνδρο. Ὁ Καίρης, μὲ τὴ «Θεοσέβεια», ἀνεγνώριζε τὸν Θεὸ σὰν τὸ μοναδικὸ ὄντως ὄν, σὰν αὐθύπαρκτη αἰτία τοῦ παντός, σὰν ἀπειροτέλειο νοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὰ πάντα. Ἐδίδασκε τὴν ὑποχρέωση τοῦ ἀνθρώπου νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεὸ, σπουδάζοντας τὴ Φύση καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐδίδασκε ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ζῆ σὲ ἄρμονία μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως, μὲ σοφία, ἀγάπη καὶ ἀρετὴ, μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεὸ καὶ νὰ γευθῆ τὴ μακαριότητά του (Μυστικισμός). Ἐθεωροῦσε τὸν θάνατο σὰν ἀπλή μετάβαση ἀπὸ μιὰ ζωὴ σὲ ἄλλη, δεχόμενος τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶναι σὲ θέση τὰ πάντα νὰ ἐρευνᾷ—καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ.

104. Ἄννι Μπέζαντ. (A. Besant. 1847 — 1933).

Θεόσοφος, αποκρυφίστρια, συγγραφέας. Παγκόσμιος Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἀπὸ τὸ 1907 μέχρι τὸ θάνατό της. Γυναίκα με μεγάλη δράση. Γενήθηκε στὸ Λονδίνο, Ἰρλανδικῆς καταγωγῆς. Μυστικοπαθῆς Χριστιανή, μεταστράφηκε σὲ ὁπαδὸ τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῆς ἀθετίας, δημοσιογραφώντας καὶ υποστηρίζοντας τὴ σοσιαλιστικὴ καὶ ἀθεϊστικὴ κίνηση τῆς Ἀγγλίας, ἐργαζόμενη ἀδιάκοπα γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς. Σὲ ἡλικία 40 χρονῶν ἐδιάβασε τὴ «Μυστικὴ Διδασκαλία» τῆς Μπλαβάτσκυ καὶ οἱ ὕλιστικὲς τῆς ἰδέες ἐκλονίστηκαν. Ἐγνωρίστηκε μετὰ τὴν Μπλαβάτσκυ, ἀρνήθηκε τὸν ἀθεϊσμό καὶ ἀφοσιώθηκε στὴ Θεοσοφία. Ἀνέπτυξε τεράστια δραστηριότητα, ταξιδεύοντας σὲ ὅλο τὸν κόσμον, δίδοντας διαλέξεις, διαδίδοντας τὴ Θεοσοφία με ἀξιοθαύμαστη δύναμη, σαφήνεια καὶ εὐγλωττία. Ἐπῆγε στὴν Ἰνδία, ὅπου ἔκαμε ἀποκρυφιστικὲς μελέτες. Ἰδρυσεν ἐκεῖ Κολλέγιο, Πανεπιστήμιο καὶ ἀνώτερη σχολὴ θηλέων. Ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἰνδίας καὶ ἐξελέγη τὸ 1917 Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἰνδίας. Ἐργάστηκε ἐπίσης ζωηρὰ γιὰ τὸ Μικτὸ Τεκτονικὸ Τάγμα. Ὅταν τὸ 1907 ἐπέθανε ὁ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ὁλκοττ, ἐξελέγη Πρόεδρος ἡ Μπέζαντ, ἐπανεκλεγόμενη τὸ 1914, 1921, 1928. Διετήρησε μέχρι προχωρημένης ἡλικίας μιὰ καταπληκτικὴ ζωτικότητα, ταξιδεύοντας, διευθύνοντας τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, συγγράφοντας. Ἀπὸ τὰ πολλὰ βιβλία της ἐτυπώθηκαν στὰ ἑλληνικὰ ἡ «Ἀρχαία Σοφία», «Πρὸς τὴν Μύησιν», «Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως», «Μετενσάρκωση», «Κάρμα».

105. Κρισναμουῦρτι. (Krishnamurti). Φιλόσοφος καὶ ποιητής, ποὺ γεννήθηκε στὸ Μαντανάπαλ τῆς Ἰνδίας τὸ 1896 καὶ ἀνατράφηκε ἀπὸ τὴν Πρόεδρο τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ἄννι Μπέζαντ. Οὐδέποτε ἔφαγε κρέας καὶ οὐδέποτε

έδοκίμασε καπνό ή οίνοπνευματώδη. Σέ ηλικία 13 ετών έγραψε τó πρώτο του βιβλίο «Στά πόδια του Διδασκάλου», στό όποίο έκθέτει τίς διδασκαλίεσ που έλαβε. Το 1927 ό Κρισναμούρτι άρχισε τó έργο τής ζωής του σαν πνευματικός Διδάσκαλος. Το 1929 διέλυσε τó «Τάγμα του 'Αστέρος», που είχε ιδρύσει ή Μπέζαντ τó 1911, του όποίου είχε όρισθή άρχηγός, διότι δέν ήθελε νά έχη όπαδούς, ούτε δεσμούς με όργανώσεις, αλλά νά άπευθύνεται πρós όλους τούς άνθρωπους, χωρίς διακρίσεις. 'Απλός και άνθρωπινός, λιτοδίαιτος και χωρίς καμμιά περιουσία (διότι παραιτήθηκε από όλες τίς δωρεές που του είχαν κάμει), ταξιδεύει από τότε σε όλόκληρο τόν κόσμο και έκθέτει τίς άπόψεις του για τή ζωή και τόν άνθρωπο, που έχουν έξαιρετικό ένδιαφέρον και ζωντάνεια. 'Ηλθε και στην 'Ελλάδα τó 1930 και 1933, καθώς και μεταπολεμικά τó 1954 και 1956. 'Ομιλεί με πολλή δύναμη και έκφραστικότητα, είναι έξαιρετικά εύγενικός, ειλικρινής και αύθόρμητος, δέν επίδιώκει κανενός είδους προσωπική προβολή, είναι πραγματικός «καλλιτέχνης τής ζωής». Έχουν έκδοθή πολλά βιβλία του, ποιήματα και όμιλίες, μερικά από τά όποία έτυπώθηκαν στα έλληνικά. Τελευταία, τó βιβλίο του «Στοχασμοί».